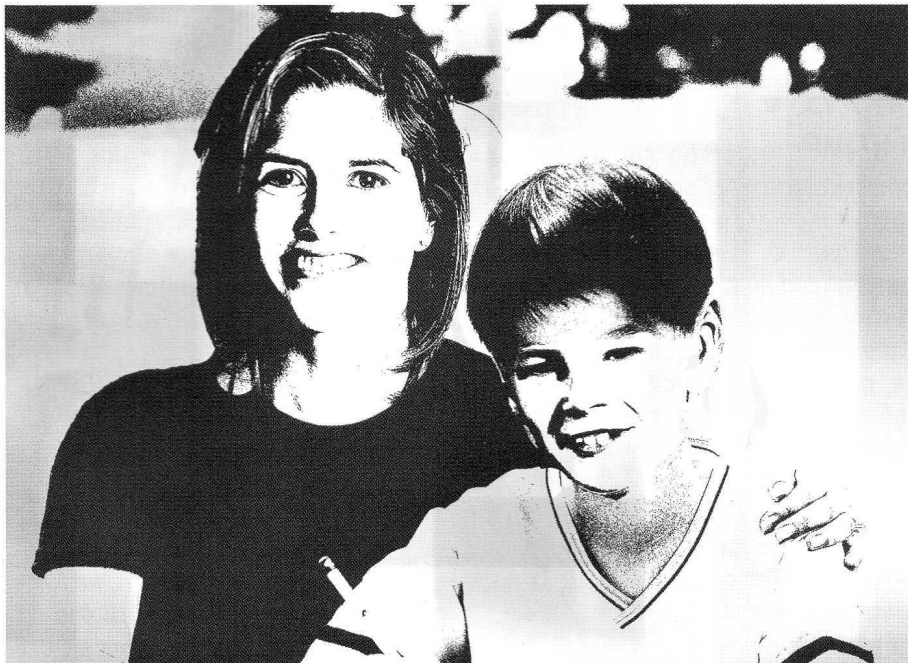

המורה המאמן

בתקופה שחוסר הוודאות הוא הדבר היחיד הוודאי!

המאפיין המרכזי של המאה ה-21, עידן השפע וחופש הבחירה, הוא חוסר ודאות, הנובע מהגלובליזציה, מהשינויים בסדרי העולם ומקשרי הגומלין המרובים שבין עסקים ומדינות. עידן חוסר הוודאות מזמן אפשרויות לא מוגבלות לשליפת מידע, ולכן מדברים היום על אנשי מקצוע (מורים) שלא רק ישמשו מקור אינפורמציה בתחום הדעת שבו הם מומחים, אלא גם יידעו לכוון את הפרט (התלמיד) להיות לומד עצמאי בעל כישורים חברתיים גבוהים.

מהו אפוא תפקידו של המורה בתקופה זו, שחוסר הוודאות הוא הדבר היחיד הוודאי? איזה שינוי נדרש במקצוע ההוראה כדי להתאים אותו לרוח התקופה?

מקצוע האימון יכול לתת מענה על כך. האימון בא אלנו מארצות הברית, ומקורו בעולם הספורט. מאחורי כל ספורטאי מצטיין עומד מאמן שעוזר לו להגיע ליעד. מאחורי כל מדליה עומדת עבודת המאמן והמתאמן.

בבסיס האימון עומד הרעיון, שאם אפשר לאמן את שריריים הפיזיים של הגוף, אפשר לאמן גם שרירים אחרים: שריר המוטיבציה, שריר הביטחון, שריר האתגר, שריר הסקרנות ועוד ועוד שרירים שהם, למעשה, המשאבים שיש לכל אדם ואדם.

האימון בבסיסו גורם לנו לראות את הפרט ראייה חיובית ומעצימה.

אחת המטרות העיקריות של האימון, שניזונה מ"הפסיכולוגיה החיובית", היא להאיר את כוחות הנפש.

למטרה זו **שתי משימות עיקריות: חיזוק הפרט, והבאתו למצב של יעילות תפקודית בכל מישורי חייו.**

אם ישכיל מקצוע ההוראה לאמן את המשימות האלה וליישם אותן, יוכלו המורים המאמנים לעמוד בפני האתגרים של עידן המאה ה-21. האימון לא רק מצהיר הצהרות, אלא גם מספק ארגז כלים עשיר ומעשי לממש אותן. אציג מקצת הכלים שייסיעו למורה להיות מורה מאמן ובכך לעשות את הלמידה, בעידן המאה ה-21, ללמידה אפקטיבית, חווייתית ועוצמתית.

משימה ראשונה: הארת כוחות הנפש על ידי חיזוק הפרט

המורה המאמן יכול לחזק את תלמידו ולהביא אותם לידי מודעות למשאבים שלהם. ההנחה היא שאדם שמרגיש חזק, שמאמין ביכולות

לפני התלמיד, להראות לו שיש יותר מאפשרות אחת ויחידה. אולי יש עוד אפשרות? אולי אפשר גם וגם?

תלמיד: 'אני הולך לכיתה מדעית או לכיתה מחשבים.'

מורה מאמן: 'אולי אפשר ללמוד מחשבים כמקצוע מוגבר במדעים?' (גם וגם)

'אולי אפשר ללמוד בכיתה מחשבים ולהגביר פיזיקה?' (גם וגם)

'אולי אפשר ללכת למגמות אחרות?' (עוד אפשרויות)

- **להיות הגורם ולא הנגרם:** כמה פעמים שמענו את התלמיד אומר: 'הוא מעצבן אותי, הוא גורם לי...' באמירות אלה התלמיד רואה בעצמו נגרם ולא גורם. האמונה שיכול המורה המאמן לטעת בתלמיד היא שהחיים הם בשליטתו במידה רבה. אם אין ביכולתו לשנות את המצב (זוכרים: מציאות משתנה, חוסר ודאות), הוא יוכל לשנות את הגישה למצב. כך ירכוש לו כלי לחיים אפקטיביים – חיים שהוא המנהל אותם ולא הם המנהלים אותו.

תלמיד: 'הרבעתי לו כי הוא מעצבן אותי.'
מורה מאמן: 'איך בדיוק הוא גורם לך להתעצבן?' (שאלה קצת מבלבלת, נכון?)

- **מילים שמובילות לפעולה:** מורה מאמן: 'בפעם הבאה שתצליח במבחן...'

שלו, שמחובר למשאבים שלו ויודע לנכס אותם יהיה בעל מסוגלות גבוהה יותר להתמודדות עם מצבים לא ודאיים.

חיזוק יכול להיעשות בכמה דרכים. אחת הדרכים היא שימוש בשפה מעצימה. המורה המאמן ישים לב לשפה שהתלמיד משתמש בה ויעזור לו לרכוש שפה חדשה, שפה של מסוגלות, ביטחון בעצמו, מכוננות לעשייה ולפעולה. להלן כמה דוגמאות מתוך מכלול האפשרויות לרכישת שפה חדשה, שפה מעצימה:

- **שימוש במילים כמו: יכול, רוצה, מסוגל, בוחר, מחליט, מתכוון** ופחות במילים: צריך, עלי ל..., חייב, מוכרח, אמור ל... – במילה יכול יש הנחה של מסוגלות, אמונה והיתר גם יחד.

תלמיד: 'אני צריך ללמוד למבחן במתמטיקה.'
מורה מאמן: 'מתי אתה יכול/בוחר ללמוד למבחן במתמטיקה?'

על כך ישיב התלמיד תשובה של מסוגלות ושל בחירת העיתוי המתאים ביותר לביצוע המשימה.

'אני יכול/בוחר ללמוד היום בשעה שש למבחן במתמטיקה' – זו התשובה שאלה כדאי שיחתור המורה המאמן.

- **המילה או:** כל 'או' מכליל משהו אחד ומוציא אחר. במציאות יש יותר משתי אפשרויות, ובעיקר במציאות משתנה. המטרה היא להרחיב את האפשרויות

להמשך הפעולות. היתרון המיידי הוא בהעברת האחריות אל התלמיד – לא עוד המורה המציק שוב ושוב בנוגע להכנת השיעורים ולחיפוש חומר רלוונטי באינטרנט ועוד, אלא התלמיד לומד לימוד עצמאי עם הכוונה של המורה המאמן. היתרון לטווח הרחוק הוא שהתלמיד רוכש כלי לניהול עצמי יעיל והוא נעשה לחלק ממנו ועוזר לו לצלוח תקופות ודאיות פחות בחייו.

בסוף התהליך חשוב שתהיה חגיגת הצלחות מוסכמת על כולם מראש. לדוגמה, אפשר להחליט לתלות בחדר הכיתה את רשימת התלמידים שעמדו במשימות שלהם בהצלחה יתרה ולכן קיבלו בונוס לציון הסמסטר.

כמו ספורטאי המקבל מדליה על הישגיו, התלמיד צריך עידוד שיחזק אותו, שיעזור לו לנכס את ההצלחה ויוביל אותו להצלחה הבאה...

לסיכום: המורה המאמן המשלב את העברת הידע בתחום הדעת שהוא מומחה בו עם העברת מיומנויות לניהול עצמי אפקטיבי משמש מקפצה לתלמיד. מקפצה להתנהלות אפקטיבית גם בתקופה שחוסר הוודאות הוא הדבר היחיד הוודאי !! >>

מורה מאמן: 'מה יהיה בשבילך ציון טוב?' בתשובה יאמר התלמיד מהו טווח הציונים הנחשבים בעיניו לציונים טובים במתמטיקה.

מורה מאמן: 'כדי להגיע ל- 90 - 100 במתמטיקה, מה אתה יכול לעשות?' התלמיד יקבע פעולות להשגת התוצאה הרצויה, כגון: 'כל שבוע אני פותר עשרה תרגילים'. בשלב הבא המורה המאמן יעזור לתלמיד לזהות חוזקות (דברים שיעזרו לו לממש את המטרה) וחולשות (דברים מעכבים).

מורה מאמן: 'מה יעזור לך לפתור עשרה תרגילים כל שבוע?'; 'איזה דבר פחות חיובי יקרה כאשר תתחייב לפתור עשרה תרגילים בשבוע?' (באמצעות שאלה זו אפשר לעמוד על דברים שעלולים לעכב את התוכנית, כמו: פעולות חברתיות, התחייבויות נוספות – יש צורך להעלות את הדברים ולפתור קשיים בדרך כדי להגיע למטרה).

אפשר להחליט על פעולה רחבה יותר של עזרה. המורה המאמן יציע לתלמידו, כמשימה ראשונה בתחילת השנה, לקבוע מטרות ופעולות במקצוע שהוא מלמד. כל פרק זמן, שנקבע מראש ובהסכמת כולם, בודקים את התוצאות מול המטרות ומסיקים מסקנות

באמירה זו כבר יש הנחת יסוד, שהיתה הצלחה פעם. בכוחה לטעת בתלמיד אמונה בהצלחה ובמסוגלות שלו.

מורה מאמן: 'אני לא יודע באיזו מהירות תלמד את הנוסחאות...' טוב, יש כאן הנחת יסוד שתהיה למידה – אלא שלא ברור באיזו מהירות. גם כאן יש נטיעת אמונה בתלמיד, נטיעת אמונה בהצלחה ובמסוגלות שלו.

משימה שנייה: הבאתו של הפרט למצב של יעילות תפקודית בכל מישורי חייו

אחד הכלים המרכזיים של עבודת האימון הוא סימון מטרות. ההנחה היא שכשאנחנו קובעים לנו מטרות עיקריות יש לנו שליטה רבה יותר על הפעולות לאורך הדרך וסיכויים גבוהים להגיע ליעד מתוך ערפל (אי ודאות) האירועים שמתרחשים סביבנו.

המורה המאמן יוכל לעזור לתלמידו לגבש תוכנית פעולה מפורטת בנוגע ליעדים שלהם בבית הספר. מתוך למידה זו ירכוש התלמיד ארגז כלים לניהול עצמי יעיל בתחומים שונים ובתקופות שונות בחייו.

תלמיד: 'אני רוצה לקבל ציון טוב בבגרות במתמטיקה.'